

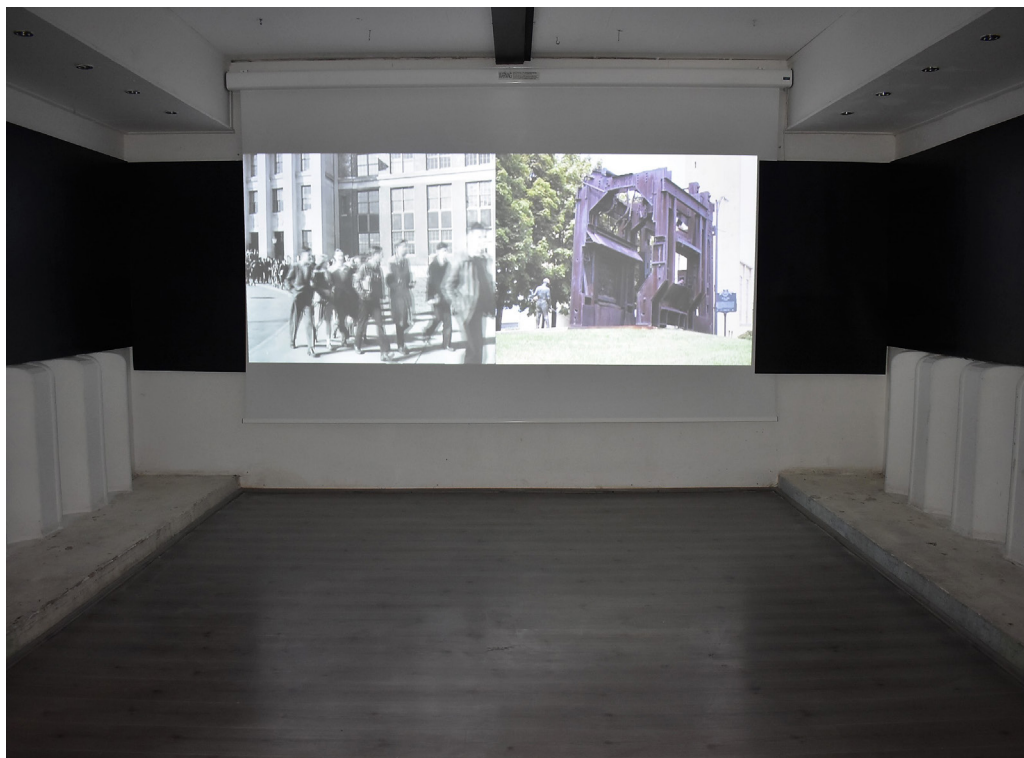
Stephanie
Peršič

Utopija ili stvarnost? – promišljanja izvan granica percepcije

Treći Bijenale industrijske umjetnosti *Ride into the sun – Ravno u sunce*
Labin, Društveno-kulturni centar Lamparna
10. listopada – 30. studenoga 2020.

AUTORI IZLOŽBE: Branka Benčić, Gerald Matt, Christian Oxenius

ORGANIZATOR BIJENALA: Labin Art Express XXI

↑ William E. Jones, *Youngstown*

Treći Bijenale industrijske umjetnosti nastavak je uspješnica započelih 2014. godine, kao pokušaj mikro utjelovljenja utopijske vizije *Podzemni grad XXI*, koji bi oživio zakučaste rudarske hodnike ispod gradova Labina i Raše. Zaokupljen idejama revitalizacije industrijske baštine što nerijetko čami kao oronuli spomen na „zlatna“ vremena ekonomskog i industrij-

skog boljitka, fokus se s labinskog prostora bivših rudarskih pogona proširio na okolno područje obuhvaćajući gradove Pulu, Vodnjan, Opatiju i Rijeku. Slijedeći tu nit vodilju, ovogodišnji bijenale lokacijski je razgranat na izložbe u navedenim gradovima, zadržavajući središnju okosnicu u Labinu i Raši. Ambicioznost projekta vidljiva je i u postavu raspoređenom po najznačaj-

↑ Berth Theis, Barbara Barberis, *RiMaflow*

nijim kulturnim točkama gradova, dok je središnji dio sačinjavao labinski prostor društveno-kulturnog centra Lamparna uz popratne prostorije na Pijacalu.

Naslovljen *Ravno u sunce* prema istoimenoj pjesmi sastava The Velvet Underground, tema bijenala izražava svojevrsni paradoks kolektivne nade u „bolje sutra“ dok moderni svijet strelovito juri nepoznatom putanjom, a svojim djelovanjem ostavlja neizbrisiv trag na okolini. Umjetnički kolektiv Labin Art Express XXI postavio je temu etabliranim kustosima B. Benčić, G. Mattu i Ch. Oxeniusu, koji su zajedničkim promišljanjima okupili brojne hrvatske i svjetske umjetnike čiji su radovi bijenalu dali internacionalni karakter i kontekst.

Izložbeni dio postavljen u Lamparni ne prati zadatosti odnosno podjele prema određenim podnaslovima, već se postav cirkularno proteže prostorom, a individualnost pojedinačnih djela naglašena je njihovim izdvajanjem u manje prostorne

jedinice. Iako su radovi slobodno postavljeni, sukladno problematici kojom se bave mogli bi se podijeliti u tematske kategorije ekoloških i klimatskih pitanja, postindustrializacije i tehnološkog napretka.

Društveno-kulturni centar Lamparna nalazi se u jednom od nekadašnjih rudarskih prostora, čime je ujedno izložbeni primjerak *in situ* revitaliziranog industrijskog objekta, ali i platforma za razvoj jedinstvenog projekta podzemnog grada, posve funkcionalnog s vlastitim ustrojem i sadržajima koji reflektiraju gradove s površine duboko u nutrini zemlje. Crtež Antuna Motike *Futuropolis* (1917.) podsjeća na smjele vizije ostvarene u nacrtima i instalacijama arhitekata sredine 20. stoljeća, poput Richterovih ideja futurističkih načina življenja te Le Corbusierovih inovativnih projekata gradova lebdećih struktura ostvarenih u primjeru indijskog Chandigara. Brojne utopije postaju stvarnost, no nameće se misao – hoće li ovakva idealistička rješenja ujedno postati nužna?

Pitanje propale industrije i njezinih posljedica razmatraju brojni radovi. Tematiku ugasle čelične industrije Youngstowna, nekadašnje žile kucavice tog američkoga grada William E. Jones obrađuje dokumentarnim filmom *Youngstown/Steel Town* (2017.) koji čine usporedne projekcije povijesnog snimka i današnje slike pustoga grada. Scott Hocking kroz dvije fotografske serije *Garden of the Gods* (2009.–2011.) i *The Egg and Michigan Central Train Station* (2007.–2013.) preispituje nove vrijednosti umjetničkim intervencijama u napuštenim poslovnim strukturama tvornice automobila i skladišta vlakova u Detroitu.

Kako navedeni radovi ukazuju na potrebu stvaranja novih struktura na ruševinama nekadašnjih ideala, lokalno se ogleda u rudarskim prostorima labinskog područja obilježenih započetim revitalizacijama.

Paul Albert Leitner kroz seriju *I see always strange things as a stranger* (2019.) stvorenom od asamblaža fotografija, kolaža i tekstova nastalih za boravka u Labinu, prikazuje napuštene prostore i zahrđale simbole rudarske industrije u svjetlu prošlosti i sadašnjosti kombinacijom autobiografskih i komičnih elemenata ciničnog prizvuka. Temu nastavlja foto-serija Borisa Cvjetanovića s prikazima radnika i radnica zamrlih industrija i zanimanja. Sadašnje stanje lokalne industrije prenosi kratkometražni dokumentarni film Elvisa Lentića *Brod* (2020.) primjerom brodogradilišta Uljanik, koje je nizom nepovoljnih čimbenika dovedeno do propasti i neminovnog zatvaranja. Prizori brodogradilišta popraćeni su audio materijalom koji objašnjava njegovu sudbinu kroz borbu i nastojanje za održivost prosvjedima, no tvori i autorov

←
Dušica Dražić,
Wim Janssen,
Projektor

ironičan iskaz obećavajućim govorom s otvorenja brodogradilišta, kojim se film zaključuje.

Središnji rad izložbe je talijanski projekt *RiMaflow*, prezentiran plakatima umjetnika Berta Theisa i Barbare Barberis s fotografijama tvornica i tekstovima umjetnika i radnika, koji dokumentiraju stanje od 2016. do 2019. godine po preuzimanju napuštene tvornice i pokušaje stvaranja suživotu raznih obrtnika i održive proizvodnje izvan okvira ekonomske kompeticije, doveđene do pravne bitke s lokalnim vlastima i vlasnicima objekta. Rad se referira na Theisovo ranije djelo *Aggloville series* (2001.–2003.) u kojem propituje mogućnosti revitalizacije, a kao takav pokazuje idejnu sličnost s labinskim projektom obnove spomenika rudarstva.

Mobilna muzejska mašina (2020.) Metal Guru kolektiva i Sandra Đukića interaktivna je simulacija spuštanja rudarskog dizala u povijest oživljenu prizorima i parolama od početka rudarstva na području Labina i okolice do današnjice. Ujedno se može tumačiti kao doprinos projektu podzemnoga grada čija je realizacija službeno započela restauracijom izvoznog rudarskog tornja – *Šohta*, izvedenom pod nadzorom Konzervatorskog odjela u Puli 2019. godine.

Dva izdvojena prostora na lokaciji Pijacal posvećena su videoprojekcijama.

Među njima treba istaknuti djelo koje razmatra umjetnička i tehnološka postignuća ostvarena za vrijeme Jugoslavije. *Projektor* (2018.), rad Dušice Dražić i Wima Janssena izrađen je prema odljevu Iskrinog projektora modela NP-21 uz zadržanu uporabnu funkciju projekcije kojom se prikazuje proces izrade djela samog. Na temu Jugoslavije nadovezuje se video projekcija *State of Illusion* (2018.) Jasmine Cibic, koja propituje tadašnji politički sustav, iluzionističko-scenski predočen kroz prizmu jugoslavenskog paviljona na izložbi EXPO 67 u Montrealu 1967. godine.

Umjesto kataloga, tiskan je opsežan deplijan s uvodnim tekstom umjetničkog voditelja DKC Lamparna Damira Stojnića uz tekstove kustosa, koji razrješava pitanja tematike i umjetničkih htijenja bijenala, a ujedno zamjenjuje izostali panel s opisom izložbe. Vrhunski osmišljen koncept kao i djela renomiranih autora pomalo oslabljuje kvaliteta organizacijskog aparata prilikom njihove prezentacije i legende koje ponegdje nisu usklađene s izloženim radovima, a gdjekad i izostaju, što otežava razumijevanje izložbe. Slojeviti koncept izložbi ovogodišnjeg bijenala industrijske umjetnosti isprepleten je idejom projekta *Podzemnoga grada XXI*, što ga čini jedinstvenim među takvim događanjima. x